

Verslag van de Landelijke CE-bespreking Geschiedenis VWO

20-5-2022

Examen VWO geschiedenis 2022 tijdvak 1 (maandag 16 mei 2022).

Het verslag van de Landelijke CE-bespreking is een verslaggeving van overleg over het eindexamen door de havo-vwo commissie van de VGN, regiovoorzitters en vertegenwoordigers van Cito en CvTE.

Bijgevoegd is een kolom waarin voor elke opgave een omschrijving van de relevante lesstof uit de syllabus in staat.

Opmerking vooraf:

Indien er geen aanvullende verduidelijkingen bij opgaven konden worden geformuleerd, staat de instructie 'CV volgen'. Dat betekent niet dat er geen discussie over een opgave is geweest. Alle opgaven zijn besproken tussen deelnemende collega's bij de besprekingen, én met het Cito en CvTE. Bij de instructie 'Voorbeeld van een juist antwoord' is er ruimte voor met vakliteratuur onderbouwde alternatieven.

Het verslag is niet bedoeld als aanvulling van het correctievoorschrift (CV), maar dient tot het bereiken van consensus, zodat eindeloze discussie tussen correctoren vermeden kunnen worden.

Landelijke bespreking CSE VWO 2022. Voorzitter vergadering: G. van Besouw Notulist: E.P. van der Hart	
Lengte	<p>Werd door veel collega's ervaren als 'lang'.</p> <p>Reactie Cito: niet langer dan andere jaren. Aantal woorden in het examen vergelijkbaar met eerdere examens.</p>
Niveau	<p>Niveau examen: gezocht is bewust naar het reguliere niveau. Het examen is niet aangepast als compensatie voor de corona-achterstanden (daarvoor zijn andere compensatiemogelijkheden geweest).</p> <p>Algemene mening was dat het een goed vwo-examen was qua niveau.</p>
Spreiding	Geen bijzonderheden.
Formulering vragen	Geen bijzonderheden.
Geschiktheid bronnen	Discussie over bron 3; had dat niet in kleur gekund? Kleur bij geschiedenisexamens is een valkuil - leerlingen maken dan snel verkeerde associaties.
Gebruik van de bronnen	Geen bijzonderheden.
Corrigeerbaarheid	Opmerkingen in het CV werden als knellend ervaren.

Opgave	<p>Analyse van het correctieprobleem: wat is het probleem met deze vraag en welk correctieadvies kan dit probleem oplossen?</p> <p>Mogelijke problemen: 1. Redactie v.d. vraag onduidelijk (RV)/ 2. Redactie v.h. CV onduidelijk (RC)/ 3. Interpretatie v.d. bron discutabel (IB)/4. Puntenverdeling lastig (PV)/ 5. Vraag en antwoord sporen niet (VASN)/ 6. Ander probleem</p>	<p>Verduidelijkingen op het CV</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bij '<i>kern van een juist antwoord</i>': het antwoord moet in de kern overeenkomen met het CV. <u>Wat is de kern?</u> - Bij '<i>voorbeeld van een juist antwoord</i>': er zijn ook <u>andere juiste antwoorden</u> denkbaar. Welke bijvoorbeeld? - Bij kenmerkende aspecten: let op 3 Vakspecifieke regels (blz 5) lid 2 	<p>Verwijzing naar de stofomschrijving in de syllabus; en de kenmerkende aspecten (cursief) – verwijzingen naar HC regulier.</p>
1		CV volgen.	<p><i>Het ontstaan van de eerste stedelijke gemeenschappen + De confrontatie tussen de GrieksRomeinse cultuur en de Germaanse cultuur van Noordwest-Europa + Het ontstaan en de verspreiding van de islam + De opkomst van de stedelijke burgerij en de toenemende zelfstandigheid van steden + oprichting VOC 1602 + De protestantse reformatie die splitsing van de christelijke kerk in West-Europa tot gevolg had</i></p>

2		<p>Zonder kenmerkend aspect (KA) = 0p. Er moet een KA genoemd worden.</p> <p>KA 'het veranderend mens- en wereldbeeld van de Renaissance' <u>met</u> een juiste uitleg waarbij de redenatie naar Klassieke Oudheid moet worden gemaakt door de leerling.</p> <p>KA 'opkomst van emancipatiebewegingen' <u>met</u> de uitleg <i>feminisme</i> bij gegeven 2 kan; KA liberalisme niet.</p>	<p><i>De hernieuwde oriëntatie op het erfgoed van de klassieke Oudheid + De opkomst van politiek-maatschappelijke stromingen: (liberalisme), nationalisme, (socialisme, confessionalisme en feminisme)</i></p>
3	<p>LIn omschrijven de boodschap erg divers.</p>	<p>Lid 1: Boodschap: 'gelijkheid' is niet correct. Boodschap moet gaan over <i>leiderschap</i>.</p> <p>Lid 2: er moet geredeneerd worden vanuit Marius (zowel militair als politiek), niet vanuit de soldaten: '... dit leiderschap van Marius...'. Voorbeeld: soldaten die politieke invloed verkrijgen is dus niet goed, want niet beredeneerd vanuit Marius.</p>	
4	<p>LIn geven 'land uitlenen' als omschrijving van het feodale stelsel.</p>	<p>Lid 1: het element '<i>in ruil voor</i>' / het concept wederkerigheid moet terugkomen; en de leerling moet verwijzen naar de anekdote bij de vraag.</p> <p>Lid 2: CV volgen.</p>	<p><i>Het ontstaan van feodale verhoudingen in het bestuur</i></p>

5	<p>LIn halen kooplieden en poorters door elkaar. LIn geven diverse invullingen van politieke bezwaren.</p>	<p>Lid 1: let op opmerking: overzees/internationaal noodzakelijk.</p> <p>Lid 2: economisch bezwaar moet naar <i>concurrentie</i> worden beredeneerd.</p> <p>Politieke bezwaar moet ingaan op de relatie poorters-gravin (de gravin verleent privileges), de buitenlandse kooplieden hebben hier niets mee te maken.</p>	<p>Tegen 1300 werd Atrecht als centrum van nijverheid overvleugeld door Vlaamse steden als Brugge, die via de Noordzee aansluiting vonden op de handel met steden van de Hanze, maar ook met gebieden in Spanje en Italië.</p>
6	<p>Syllabus noemt Moderne Devotie in één lijn met persoonlijke geloofsbelijdenis, wat historisch gezien niet klopt, want de moderne devotie ontstond pas in de 14e eeuw (zie kolom 3).</p>	<p>CV bolletje 2: Moderne Devotie <i>met uitleg</i> over persoonlijke geloofsbeleving is goed (dus niet alleen noemen). Er moet ook wel in gegaan worden op de voorbeeldfunctie.</p> <p>CV bolletje 3: CV volgen.</p>	<p>Met de vestiging van bedelorden en begijnhoven probeerde de geestelijkheid omgekeerd aansluiting te vinden bij een meer individuele geloofsbeleving van stedelingen, de moderne devotie.</p>

7	Letterlijke weergave en interpretatie wisselen af in de opgave.	Opmerking in CV is leidend.	<i>Het begin van de Europese overzeese expansie + De expansie van de christelijke wereld naar buiten toe, onder andere in de vorm van de kruistochten + Uitbouw van de Europese overheersing, met name in de vorm van plantagekoloniën en de daarmee verbonden trans-Atlantische slavenhandel, (en de opkomst van het abolitionisme)</i>
8	LIn op het verkeerde been gezet, want beredeneren de prent vanuit de Noordelijke gewesten.	Bedoeld als discriminerende opgave. CV volgen.	
9	LIn noemen 'geen vorst' als kenmerk van het bestuur.	Lid 1: voorbeeld van een juist antwoord. Er moet wel een <i>kenmerk van het bestuur</i> van de Republiek gebruikt worden. 'Het is een Republiek' is geen kenmerk, dus fout.	<i>De bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek + De noordelijke gewesten stichtten een republiek + Het Rampjaar 1672 luidde het einde in van de Gouden Eeuw</i>

10	Veel lIn komen met gelijkheid, en de opmerking in het CV wordt daardoor als knellend ervaren.	Lid 1: opmerking bij CV is bedoeld om antwoorden die <u>alleen</u> gelijkheid benoemen, zonder in te gaan op de positie van de graaf <u>op basis van geboorte</u> ten opzichte van Figaro, af te keuren. Figaro is niet voor gelijkheid, hij ziet zichzelf als <i>beter</i> dan de graaf. <i>“Voorrechten op basis verkregen van geboorte zijn verkeerd”</i> - dat moet in het antwoord terug komen.	Traditie, religieuze praktijken en bestaande gezagsverhoudingen moesten worden getoetst aan criteria van redelijkheid.
11	lIn geven een brede invulling aan het verlichte karakter van Jozef II.	Lid 1: <i>toestaan van kritiek</i> is niet voldoende als uitleg van het verlichte element. Er moet een verwijzing naar de anekdote gebruikt worden.	<i>Voortbestaan van het ancien régime met pogingen om het vorstelijk bestuur op eigentijdse verlichte wijze vorm te geven (verlicht absolutisme)</i>
12	Omschrijvingen van het werk van Olympe zijn divers.	Lid 1: CV volgen. Lid 2: het gaat om het werk (productie) van Olympe, omschrijving daarvan moet wel kennis laten zien (niet enkel ‘opkomen voor vrouwen’). Wordt expliciet genoemd in de stofomschrijving.	Onder leiding van Robespierre vervolgden zij vermeende tegenstanders van de revolutie op grote schaal en brachten hen ter dood. Ook Olympe de Gouges, schrijfster van de eerste <i>Verklaring van de rechten van de vrouw</i> , wachtte dit lot.

13	Lln gebruiken hetzelfde argument twee keer, maar net anders geformuleerd.	Lid 1: essentie is dat de keizer iets moet afstaan. Lid 2: essentie is dat GB iets (wil) verkrijgen. Let op specifieke opmerking.	Het centrale gezag, gebaseerd op het confucianisme, was ernstig verzwakt. Daarbij kreeg China in de loop van de 19e eeuw te maken met het moderne imperialisme. Na de opiumoorlogen verwierven Groot-Brittannië, Frankrijk en de Verenigde Staten steeds meer invloed in steden zoals Shanghai en Hongkong in het zuidoosten en oosten. Ook andere landen sloten zogenoemde 'ongelijke verdragen' waarmee de Chinese regering zeggenschap verloor over grondgebied en inkomsten misliep uit economische centra.
----	---	---	---

14	CV geeft bij bolletje 1 'algemeen kiesrecht' als streven van feministen; lIn komen met 'vrouwenkiesrecht'.	Vrouwenkiesrecht kan in plaats van algemeen kiesrecht.	De opkomst van politiek-maatschappelijke stromingen: (liberalisme, nationalisme, socialisme, confessionalisme) en feminisme Onder meer door het burgerlijk gezinsideaal kreeg het feminisme lang weinig aanhang. In de tweede helft van de 19e eeuw ontstonden in Europa niettemin feministische bewegingen onder vooral welgestelde vrouwen én mannen. Behalve met de strijd voor kiesrecht en meer ontwikkelmogelijkheden voor vrouwen hielden vrouwen als Aletta Jacobs zich bezig met maatschappelijke thema's als prostitutie, drankmisbruik en opvoeding. (ook voor opg 15)
15	lIn benoemen enkel het feit dat Kruseman niet getrouwd is als ideaal.	CV volgen. Let op opmerking. <u>Alleen</u> leefwijze van Kruseman omschrijven = niet voldoende.	
16		CV volgen.	
17		CV volgen.	
18		CV volgen.	Vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme

19	LIn geven propaganda als argument voor mindere betrouwbaarheid bron.	Lid 1: argumentatie 'propaganda' <u>kan, maar alleen</u> met een onderbouwing, zoals: in scène gezet, gedwongenheid. Niet goed: propaganda, bron is per definitie onbetrouwbaar.	Direct na hun aantreden begonnen de nazi's met de opbouw van een totalitair regime. Met terreur en propaganda nazificeerden zij de samenleving
20	LIn gebruiken diverse KA's.	Voorbeeld van een juist antwoord; een <u>passend</u> KA met <u>historisch correcte uitleg</u> is mogelijk. Ter verduidelijking: bij gegeven 1; LIn moeten wel beredeneren met het feit dat Hergé deze verandering uitvoert- dus 'nationalisme' is niet passend en daarom incorrect.	<i>Vormen van verzet tegen het West-Europese imperialisme/ De dekolonisatie die een eind maakte aan de westerse hegemonie in de wereld + De ontwikkeling van pluriforme en multiculturele samenlevingen</i>
21		CV volgen.	Door het beleid van Adenauer, gericht op snelle integratie in het Westen, en door het Wirtschaftswunder ontwikkelde West-Duitsland zich in de jaren 1950 tot een stabiele democratie. Het land werd lid van internationale organisaties zoals de NAVO en de EGKS.
22	Wat is een compleet antwoord bij lid 3?	Lid 1 en 2: CV volgen. Lid 3: alleen verwijzen naar functie van Semjonov niet voldoende. Twee punten: twijfel betrouwbaarheid; <i>door zijn eigen handelen</i> in zijn memoires.	Onder Ulbricht werd de DDR in de jaren 1950 een totalitaire dictatuur naar voorbeeld van de SovjetUnie. Vooral na de mislukte opstand in 1953 stond haar bevolking onder strenge controle van de Staatssicherheidsdienst.

23	<p>Lin geven geen uitleg bij lid 2 over het Chinese beleid.</p>	<p>Lid 2: het noemen van <u>Grote Sprong Voorwaarts</u>, of <u>snelle industrialisatie</u> is voldoende.</p>	<p>Na de dood van Stalin bekoelden de onderlinge relaties. Met de Grote Sprong Voorwaarts probeerde de Volksrepubliek op eigen kracht in korte tijd een industriële wereldmacht te worden. Het project mislukte en een enorme hongersnood volgde. In 1962 koos de communistische partij voor een pragmatisch economisch beleid. Dit leidde tot een breuk met de Sovjet-Unie en tot internationaal isolement van China.</p>
24		<p>CV volgen.</p>	<p>De Culturele Revolutie was een nieuwe poging om samenleving en economie ingrijpend te hervormen. De partij werd gezuiverd en rond de persoon van Mao werd een cultus gecreëerd. Rode gardisten namen het voortouw in een beweging die sterk anti-traditioneel, anti-intellectueel en xenofob was, en die de gehele samenleving ontwrichtte.</p>
25	<p>Meerdere vereisten in één regel. Veel punten voor een opgave op het eind.</p>	<p>Daarom CV wel gesplitst in 4 losse onderdelen, kans om wel deelscores te halen.</p> <p>CV volgen.</p>	

26		CV volgen.	Kritiek van jongeren op de consumptiecultuur en de beperkt gebleven denazificatie onttaardde in de BRD in deze tijd in links terrorisme. Groepen die hiervoor verantwoordelijk waren, zoals de Baader-Meinhof Gruppe, ontvingen steun vanuit de DDR.
----	--	------------	--